

2025-09-25
KN2025/01813

Klimat- och näringslivsdepartementet

Statens energimyndighet
Box 310
631 04 Eskilstuna

Uppdrag till Statens energimyndighet om förberedande arbete för ett viktigt projekt av gemensamt europeiskt intresse med inriktning kärnkraft

Regeringens beslut

Regeringen ger Statens energimyndighet (Energimyndigheten) i uppdrag att delta i det förberedande arbetet inför ett eventuellt svenskt deltagande i ett viktigt projekt av gemensamt europeiskt intresse (eng. Important Projects of Common European Interest) med inriktning kärnkraft (IPCEI kärnkraft), i enlighet med vad som anges under rubriken Närmare om uppdraget genom att,

- delta för Sveriges räkning i arbetet med att utforma inriktningen för ett IPCEI kärnkraft inför anmälan till Europeiska kommissionen,
- delta för Sveriges räkning i arbetet med att förbereda organisering av ett IPCEI kärnkraft
- göra en preliminär bedömning av förutsättningarna för direkt deltagande för projekt i Sverige,
- genomföra en intresseförfrågan till företag för deltagande i IPCEI kärnkraft,
- undersöka förutsättningarna för att projekt inom Energimyndighetens befintliga verksamhet för finansiering av forskning och innovation ska kunna delta som associerade deltagare i ett IPCEI kärnkraft.

Energimyndigheten ska under arbetets gång inhämta synpunkter från Strålsäkerhetsmyndigheten.

Energimyndigheten ska löpande informera Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider. En slutredovisning av uppdraget ska lämnas till regeringen (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 30 januari 2027. En delredovisning avseende en preliminär bedömning av direkta deltagare och förutsättningar för associerade deltagare ska lämnas senast 28 februari 2026.

Närmare om uppdraget

Utformningen av IPCEI kärnkraft

Tillsammans med andra medlemsstater har Sverige ställt sig bakom inrättandet av ett IPCEI för innovativa kärnteknologier. Därmed bör Sverige också bidra till att tillsammans med andra medlemsstater analysera vilken inriktning ett sådant IPCEI bör ha för att bidra till EU-gemensamma mål och strategier och adressera marknadsmisslyckanden i värdekedjan för kärnkraftsteknik, samt vilken inriktning som är relevant för svenska projekt att delta i.

I det förberedande arbetet på medlemsstatsnivå har förutsättningar för ett IPCEI kärnkraft ansetts kunna finnas inom följande områden:

- i) innovativ kärnkraftsproduktion (små modulära reaktorer och avancerade modulära reaktorer) samt möjliggörande verksamheter
- ii) uranbearbetning och tillhörande bränsletjänster, avfallshantering och avveckling,
- iii) utveckling av leverantörskedjor och omvandling av industriella anläggningar,
- iv) utveckling och framsteg inom fusionsenergiteknologier, samt
- v) vidareutveckling och diversifiering av tillverkningsprocesser för radioisotoper för medicinska tillämpningar, med fokus på forskning, utveckling och innovation.

Den närmare inriktningen av ett IPCEI kärnkraft ska beslutas av deltagande medlemsstater. Inriktningen bestäms dels av vilken inriktning som svarar mot marknadens behov, dels av vilken inriktning som har förutsättningar att godkännas av Europeiska kommissionen. Inom vissa av dessa områden kan Strålsäkerhetsmyndigheten antas ha särskild kunskap om marknadens utmaningar. Förutsättningarna för godkännande av ett IPCEI anges i kommissionens meddelande (2021/C 528/02) om kriterier vid bedömningen av förenligheten med den inre marknaden hos statligt stöd för att främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse (IPCEI-meddelandet). Energimyndigheten ska delta för Sveriges räkning i arbetet med att förbereda en inriktning som motsvarar kommissionens krav.

Energimyndigheten ska även företräda Sverige i förberedelserna för att utveckla den organisering som kommer att krävas för genomförande och uppföljning av ett kommande IPCEI kärnkraft.

Undersöka förutsättningar för direkt deltagande

Direkt deltagande i ett IPCEI innebär att ett projekt ges statligt stöd från Sverige i enlighet med ett IPCEI-beslut från Europeiska kommissionen. En av förutsättningarna för att beviljas stöd enligt IPCEI-meddelandet är att projektet inte ska kunna genomföras med någon annan form av statligt stöd. Det är regeringen som beslutar om att föreslå svenska projekt för deltagande i ett IPCEI.

Energimyndigheten ska i ett första steg inhämta information från relevanta aktörer för att göra en preliminär bedömning av vilka eventuella projekt inom området för IPCEI kärnkraft som har förutsättningar att uppfylla kriterierna för direkt deltagande enligt IPCEI-meddelandet och som skulle kunna genomföras inom den relevanta tidsperioden. Arbetet ska fokusera på forskning, utveckling och en första industriell tillämpning av innovativa kärnteknologier.

Energimyndigheten ska sedan, samordnat med övriga deltagande medlemsstater, genomföra en öppen nationell intresseförfrågan där alla företag som planerar relevanta projekt i Sverige kan anmäla intresse för deltagande i IPCEI kärnkraft. Intresseförfrågan ska i första hand avse direkt deltagande. Energimyndigheten ska pröva projektens genomförbarhet och att de stämmer överens med inriktningen för IPCEI kärnkraft och krav enligt IPCEI-meddelandet. För direkta deltagare inkluderar det en prövning

av att stödbehovet inte kan tillgodoses genom andra stödgrunder. Energimyndigheten ska lämna en sammanställning av de projekt som utifrån denna prövning bedöms möjliga att inkludera i IPCEI kärnkraft till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) för ställningstagande om eventuell anmälan av projekt till Europeiska kommissionen.

Undersöka om övrig finansiering är förenlig med associerat deltagande

Associerat deltagande i ett IPCEI innebär att projektet ges statligt stöd från Sverige enligt ett annat statsstödsregelverk än ett IPCEI-beslut, men att projektet i övrigt uppfyller de krav som ställs inom IPCEI.

Energimyndigheten beviljar idag statliga stöd till forsknings- och innovationsprojekt inom kärnkraftsområdet. Vissa av de projekt som beviljas stöd kan även ha förutsättningar att genom associerat deltagande ingå i ett IPCEI kärnkraft. Associerat deltagande i ett IPCEI kärnkraft innebär inte att det statliga stödet till projektet blir mer omfattande. Deltagande kan däremot alltså underlätta strategiska innovativa samarbeten med andra europeiska företag. Energimyndigheten ska därför undersöka om projekt inom myndighetens befintliga verksamhet för finansiering av forskning och innovation inom kärnkraftsområdet kan inkluderas som associerade deltagare i ett IPCEI kärnkraft, samt vilka för- och nackdelar detta skulle innebära för myndighetens verksamhet och för ansökande företag.

Uppföljning och redovisning

Energimyndigheten ska i det förberedande arbetet inför ett eventuellt svenskt deltagande i ett IPCEI kärnkraft i första hand anpassa sitt arbete till den tidplan som sätts gemensamt av deltagande medlemsstater.

Den närmare utformningen av inriktningen för IPCEI kärnkraft ska enligt den preliminära gemensamma tidplanen pågå till februari 2026. Samordnat med andra medlemsstater ska Energimyndigheten efter det genomföra en intresseförfrågan. Enligt den preliminära tidplanen ska det göras under våren 2026. Resultatet av arbetet ska redovisas till Regeringskansliet när prövningen av inkomna projekt är avslutad, dock senast den 30 januari 2027.

En delredovisning av uppdraget som innefattar en preliminär bedömning av förutsättningarna för direkt deltagande ska redovisas till Regeringskansliet senast i februari 2026. Senast i samma delredovisning ska

Energimyndigheten redovisa sin bedömning av om befintlig finansiering av projekt inom kärnkraftsområdet kan möjliggöra för stödmottagare att inkluderas som associerade deltagare i ett IPCEI kärnkraft.

Skälen för regeringens beslut

IPCEI utgör en grund enligt artikel 107.3 b i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt för att betala ut statligt stöd till företag. Denna stödgrund syftar till att möjliggöra bland annat gränsöverskridande projekt i form av värdekedjor eller industriella ekosystem som omfattar flera medlemsstater för att stärka innovationskraften inom EU. Projektet måste bidra på ett konkret, tydligt och identifierbart sätt till ett eller flera av unionens mål och ha stor inverkan på unionens konkurrenskraft, ha betydelse för hållbar tillväxt, eller på ett väsentligt sätt ta itu med samhällsproblem eller vara värdeskapande i hela unionen. IPCEI skiljer sig från andra stödgrunder främst genom projektens komplexitet, att högre stödbelopp kan ges samt att stöd kan ges i den första industriella tillämpningsfasen. För att en medlemsstat ska få ge stöd till företag enligt IPCEI krävs godkännande av Europeiska kommissionen.

I kommissionens IPCEI-meddelande anges kriterier för att en samling projekt från olika medlemsstater ska kunna godkännas som ett IPCEI. Erfarenheter från tidigare IPCEI projekt har också resulterat i en praxis som bland annat tydliggjort förutsättningarna för associerat deltagande i ett IPCEI.

I den energipolitiska inriktningspropositionen (prop. 2023/24:105) gör regeringen bedömningen att ny kärnkraft behövs för att tillgodose framtidens elbehov och för att öka leveranssäkerheten i elsystemet. Förutsättningarna för marknadens aktörer att investera i ny kärnkraft bör förbättras så att fler reaktorer byggs.

I propositionen Forskning och innovation på energiområdet för försörjningstrygghet, konkurrenskraft och klimatomställning (prop. 2024/25:72), gör regeringen bedömningen att för att kärnkraftssektorn ska kunna växa behöver forskning och innovation inom området utökas för att stärka den nationella kompetensen. Därför bedömer regeringen att målet bör vara att minst 600 miljoner kronor under perioden 2025–2028 bör användas på forskning och innovation på kärnkraftsområdet.

Regeringens bedömning är att nya kärnkraftsreaktorer såväl som forskning och innovation på kärnkraftsområdet är viktigt för EU:s framtida konkurrenskraft och för en hållbar tillväxt. Det bör finnas förutsättningar för ett IPCEI på kärnkraftsområdet. Ett förberedande arbete för att möjliggöra ett eventuellt svenskt deltagande i ett IPCEI kärnkraft bör därför genomföras.

På regeringens vägnar

Andreas Carlson

Fredrik Forsberg

Kopia till

Statsrådsberedningen/EU

Utrikesdepartementet/HI

Finansdepartementet/BA och SFÖ